

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
4.sjöstriflj, Ludvig Adielsson

Ert datum
2021-03-08

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare
FIHM, Erica Axell, 08-562 816 27,
exp-fihm@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Föreläggande om försiktighetsmått avseende undervattenssprängning v119 alternativt v121 i område Bonden, Lysekils kommun

Beslut

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) beslutar att förelägga Försvarsmakten, org.nr. 202100-4615, att vidta följande försiktighetsmått vid genomförande av undervattenssprängningar i område Bonden, v119 och v121:

1. Om inte annat framgår av nedan angivna försiktighetsmått ska verksamheten utföras i enlighet med anmälan.
2. Inom 4 veckor efter genomförd sprängning ska en rapport som redogör för eventuell fiskdöd samt observationer av däggdjur och fåglar inlämnas till FIHM.
3. Innan sändning med aktiv sonar ska detta föregås av så kallad ramp-up eller med en motsvarande form av akustisk varning.¹
4. I det fall tumlare, eller andra marina däggdjur, upptäcks i området ska övningen avbrytas.
5. Omfattande fiskdöd eller andra avvikelser som bedöms medföra risk för negativ påverkan på naturmiljön ska omgående anmälas till FIHM.

¹ Ramp-up innebär antingen en gradvis ökning av källstyrkan (s.k. soft start) eller sändning med full styrka men med långa pauser mellan sändningarna (s.k. slow start).

(HB)

Bakgrund

Anmälan om sprängning i vatten inkom till FIHM från 4.sjöstriflj, Försvarmakten den 8 mars 2021. Anmälan avsåg sprängning på två olika platser, Bonden och Björkholmen. Detta beslut avser område Bonden. Anmälan avseende område Björkholmen hanteras i ett separat ärende.

Anmälan avseende område Bonden gäller 9 laddningar à 120 kg styck med bottendetonation. Syftet med verksamheten är utbildning av röjdykare. Enligt anmälan ligger Bonden bra till logistiskt då platsen medger den större laddningsvikten som krävs för utbildningen samt närhet till örlogsbasen i Skredsvik. Val av tidpunkt är styrt av marinens värnpliktsutbildningscykel och det faktum att de värnpliktiga måste vara krigsplaceringsbara när de avslutar sin värnpliktsutbildning.

4.sjöstriflj har i anmälan åtagit sig följande försiktighetsåtgärder:

- Okulär besiktning av området kommer att ske innan sprängningarna påbörjas för att undvika skada på marint djurliv.
- Innan sprängning kommer sändning med sonar och ekolod utföras samt snabb båtkörning genom området i syfte att eventuellt avhålla djurliv/fiskstim.
- Efter sprängningarna sker visuell kontroll av havsytan samt dokumentation av mängd död fisk. Då fler än en laddning eller laddningsserier sprängs så sker det med ca en timmes mellanrum för att kunna observera mängden död fisk.
- Efter verksamhetens avslut kommer en miljörapport inlämnas enligt sedvanlig rutin.

Anmälan har remitterats till Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I yttrande den 25 mars 2021 har länsstyrelsen angett att man inte har några synpunkter avseende verksamheten i område Bonden. Länsstyrelsens yttrande har kommunicerats med 4.sjöstriflj.

Sveriges fiskares producentorganisation (SFPO) har vid tidigare liknande verksamhet anfört att de önskar information om när övningar med sprängning äger rum samt att Försvarmakten i samband med verksamheten ska ta största möjliga hänsyn till fisket. En kopia av detta beslut skickas därför till SFPO.

Skäl för beslut

Bedömning

Den anmälda sprängningen är förlagd till en tid på året då den biologiska aktiviteten är relativt hög. Enligt en rapport från AquaBiota² ligger sprängområde Bonden inom ett viktigt område för tumlare i Skagerrakpopulationen. Nämnda

² J. Carlström, I. Carlén AquaBiota Report 2016:04 Skyddsvärda områden för tumlare i svenska vatten

population finns i området året om, men främst i september-februari, vilket är utanför den period då sprängningarna ska äga rum. FIHM anser ändå att det finns skäl att vidta försiktighetsåtgärder för att ytterligare minska risken för skada på fisk och marina däggdjur. Under den valda perioden kan även såväl olika arter av sjöfågel som späckhuggare och andra delfiner röra sig i området, enligt observationer i SLU:s artportal. I anmälan anges att sonar/ekolod ska användas för att skrämja djur från området. Tumslarens hörselspann är 200Hz till 180kHz, varför extra försiktighet bör vidtas vid sändning med sonar inom dessa frekvenser. FIHM anser därför att ramp-up ska vidtas innan full sändning med sonar – detta för att minska risken att tumslare som befinner sig i fartygets omedelbara närhet avlider eller får hörselskador.

4.sjöstriflj har åtagit sig att genomföra okulär besiktning av området innan sprängning. Spaning av vattenytan är den mest skonsamma skyddsåtgärden som kan genomföras. Avseende tumslare är det dessvärre inte särskilt effektivt på grund av tumslarens storlek (längd ca 1,5m). Spaning med utkik efter tumslare och andra däggdjur kräver även god sikt.

Anmälan saknar till stora delar ett resonemang kring riskavstånd och skyddsåtgärder utifrån hur stort område som bör och kan säkras avseende djurlivet. Sverige saknar dock fastställda riktvärden för när undervattensljud blir så högt att det kan skada det marina djurlivet. Därmed finns inte heller vedertagna begränsningsvärden som anger vilka nivåer av undervattensljud som kan tillåtas utan att riskera allvarliga miljöeffekter. FIHM bedömer därför att det i nuläget inte är rimligt att kräva att sökande ska ange ett definierat riskområde för sprängövningen utifrån undervattensljud.

I de fall avvikelser som kan orsaka olägenhet för miljön inträffar, ska FIHM omgående informeras. Detta för att vid behov ha möjlighet att agera skyndsamt i rollen som tillsynsmyndighet.

FIHM gör även bedömningen att en återrapportering till tillsynsmyndigheten bör ske inom fyra veckor efter genomförd sprängning.

Under förutsättning att den anmälda verksamheten i område Bonden utförs i enlighet med uppgifterna i anmälan samt följer de försiktighetsmått som meddelas i detta beslut, gör FIHM sammanfattningsvis bedömningen att åtgärden kan ske på ett miljömässigt godtagbart sätt.

Tillämpliga bestämmelser

Detta beslut har fattats med stöd av 2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen (2011:13), 11 kap. 9 a § och 26 kap. 21 § miljöbalken (1998:808) samt med hänvisning till 2 kap. 2, 3, 6-7 §§ miljöbalken och 23 § 2a p. förordning (1998:1388) om vattenverksamheter.

Detta beslut är fattat med stöd av FIHM:s delegationsordning, fastställd den 20 oktober 2020 (FM2020-1117:3).

Helen Bjurling
Senior inspektör

Sändlista

Försvarmakten

För kännedom

4.sjöstriflj (avsett för Ludvig Adielsson)
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Sveriges Fiskares Producentorganisation (via peter@sfpo.se)

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, men skickas till Försvarsinspektören för hälsa och miljö, 107 85 Stockholm.

Ange vilket beslut som överklagas, vilken ändring som begärs samt vilket stöd som åberopas för ändringsyrkandet. Skrivelsen ska vara undertecknad.

För att överklagandet ska kunna prövas ska det ha inkommit till FIHM inom tre veckor från den dag mottagaren tog del av detta beslut.